

မြန်မာ - သယံဇာတ စီမံမှု - ပြည်နယ် နှင့်တိုင်း

သဘာဝသယံဇာတ အခွန်ဝင်ငွေများ ခွဲဝေမှုများရှိမည်ဆိုပါက ငြိမ်းချမ်းနိုင်မည် လော.....

အန်ဒရူးဘောင်သာ နှင့် မော်ထွန်းအောင်

နိုဝင်ဘာ ၈ ဆိုလျှင် အစိုးရအသစ်ရွေးကောက်ရန် မဲပေးကြတော့မည်။ လူအများက လည်းစိတ်ဝင်စားလျက်ရှိကြသည်။

ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ ချုပ် (NLD) အနေနှင့် နိုဝင်ဘာရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရမည်ဟု လေ့လာသူအများအပြားက မျှော်လင့်ထားကြသည်။ (NLD သည် ၂၀၁၂ ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲ လစ်လပ်နေရာ ၄၅ နေရာ အနက် ၄၃ နေရာအနိုင်ရခဲ့သည်။) မျှော်မှန်းထားသည့် အတိုင်း NLD အနိုင်ရသည်ဖြစ်စေ၊ ပါတီငယ်များနှင့် ညွှန်ပေါင်းဖွဲ့ပြီး အစိုးရဖွဲ့သည်ဖြစ်စေ မြန်မာနိုင်ငံအဖို့ ၅၃ နှစ်တာအတွင်း အရပ်သားအများစုနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် အစိုးရကို တွေ့မြင်နိုင်ကြတော့မည်ဖြစ်သည်။

ရွေးကောက်ပွဲအနိုင်ရသည်သူပင်ဖြစ်စေ ဖြေရှင်းရမည့်ပြဿနာများကတော့ တပုံတပင် ရှိနေသည်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အလွန်အမင်းနောက်ကျခြင်းမှစပြီး တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ ၁၈ ဖွဲ့နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးရယူခြင်းအထိ ရှင်းရမည့်ကိစ္စပေါင်း ရာထောင်သောင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ သန်းကောင်စာရင်းများအရလည်း မြန်မာသည် အာရှတစ်ခွင်တွင် မျှော်မှန်းလူသက်တမ်း အတိုဆုံး၊ ရေကောင်းရေသန့် ရရှိမှု အဆင့်အနိမ့်ဆုံးဖြစ်နေသည်။

အစိုးရနှင့် ပြုလုပ်သည့် တနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး (Nation-wide Cease Fire Agreement, NCA) တွင် သဘာဝသယံဇာတ အခွန်ဝင်ငွေ ခွဲဝေပေးခြင်းကို ဆက်လက်ဆွေးနွေးရန် ကိစ္စများအဖြစ် သတ်မှတ်ပါဝင်စေရမည်ဟု တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အများစုက သဘောထား ထုတ်ဖော်ထားသည်များရှိသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာဒေသတွင် လှုပ်ရှားနေသည့် စစ်သားများအဆိုအရ သဘာဝသယံဇာတ ထုတ်ယူတူးဖော်ခွင့်၊ ထိန်းချုပ်ခွင့် ရရန် နှစ်ဖက်လုံးက ကြိုးစားနေကြသည်ဟု သိရသည်။ ယနေ့သွားနေသည့် ဒီမိုကရေစီ ပြောင်းလဲမှုသည် သယံဇာတ ကြွယ်ဝသည့်ဒေသများအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေး အခြေအနေကောင်းများ ဖြစ်ထွန်းစေရန်မှာ သဘာဝသယံဇာတ အခွန်ဝင်ငွေများခွဲဝေပေးမှုပေါ်တွင် များစွာမူတည်နေသည်။

သမိုင်းတလျောက်ကျင့်သုံးလာသည့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကိုအပြောင်းအလဲပြုလုပ်ရန်အတွက် အစိုးရအငြိမ်းပေးများ၊ တတ်သိပညာရှင်များ အပါအဝင် အတိုက်အခံများကပါ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်များချထားပေးရန် (fiscal decentralization) အကြံပေးခဲ့သည်ကို အကောင်အထည်ဖော်လျက်ရှိရာ အတိုင်းအတာတခုထိ ရောက်နေပြီဖြစ်သည်။ သယံဇာတဝင်ငွေအခွန်အခများ စီမံခွင့်ပေးခြင်းအပါအဝင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချ

ခြင်းသည် မြန်မာ၏ ဆင်းရဲမွဲတေသည့်ဒေသများ၏ ဝန်ဆောင်မှုများတိုးတက်လာစေမည်၊ လူမျိုးစုငယ်များကို နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကျော် လျစ်လျူရှုထားမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေမည်ဟု ၎င်းတို့က ထောက်ပြထားသည်။

အခွန်ဝင်ငွေစီမံခွင့် ခွဲဝေခြင်းသည် ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာများ အတွက် အဓိကကျသည့် သာမက မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု အရည်အသွေးကိုလည်းတိုးတက်စေမည်၊ ကျင့်ဝတ်ကိုက်ညီ အရည်အသွေးကောင်းသည့် ရင်းနှီးမြုပ်နှံသူများကိုလည်း တွင်းထွက်ကဏ္ဍသို့ ရောက်လာစေရန် ဆွဲဆောင်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်သည်။ မျှော်မှန်းသည့်အတိုင်း ဖြစ်လာ မဖြစ်လာ ဆိုသည်ကတော့ လက်တွေ့အသုံးချမည့် စနစ် ပြင်ဆင်ပုံစံ ထုတ်ထားမှုပေါ်တွင်မူတည်နေသည်။ NREGI အနေဖြင့် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုဦးစီးမှုလျော့ချခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၊ သယံဇာတ အခွန်ဝင်ငွေခွဲဝေမှု (အစိုးရအဖွဲ့ကြား လွှဲပြောင်းပေးမှုများနှင့် အခွန်ကောက်ထားမှုများ)ကို မည်သို့ဆောင်ရွက် နိုင်မည်နည်းတို့ကို အနီးကပ်လေ့လာလျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သယံဇာတဝင်ငွေခွဲဝေမှုကို မည်သို့ပြုလုပ်သွားသင့်သည်နှင့် ပတ်သက်ပြီး အကြံပေးပိုင်ပင်မှုများကို အထောက်အကူဖြစ်စေရန် လေ့လာသုတေသနပြုထားချက်များကို ယခုနှစ်ကုန်ပိုင်းတွင် ထုတ်ပြန်မည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာ့သယံဇာတအနေအထား

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဖိုးအတန်ဆုံးသော သဘာဝသယံဇာတများ မည်သည့်နေရာတွင် ရှိသနည်း။ သယံဇာတ ကြွယ်ဝသည့်ပြည်နယ်များသည် အဆင်းရဲဆုံးပြည်နယ်များ ဖြစ်နေပါသလား။

ရေနံ၊ ဓာတ်ငွေ့ နှင့် သတ္တုတွင်းမှ ရရှိသည့် အခွန် ဝင်ငွေ ၉၉ ရာခိုင်နှုန်းကို ၂၀၀၈ အခြေခံ ဥပဒေ တွင်ပြဌာန်း ထားသည်နှင့်အညီ ဗဟို အစိုးရကသော်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများကသော်လည်းကောင်း ကောက်ယူလျက်ရှိသည်။ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းအစိုးရများသို့ အခွန်များနှင့်၊ အထွေထွေအသုံးစရိတ်များခွဲဝေ ပေးခြင်းသည် အခြေအနေပေါ်လိုက် ချွဲဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ပဋိပက္ခထူပြောသည့် ကချင်၊ ကယား၊ တနင်္သာရီဒေသများကို ဦးစားပေး ခွဲဝေပေးသည်။

သတ္တုတွင်းထွက်လုပ်ငန်းထက်စာလျင် ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့ လုပ်ငန်းမှ အခွန်အခပိုရသည်။ ၂၀၁၂ - ၁၃ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွင်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ထုတ်လုပ်ရောင်းချခဲ့သည့် ဟိုက်ဒရိုကာဘွန် တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅ ဘီလီယံ တန်ကြေးရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ အများစုမှာ ဓာတ်ငွေ့ ရောင်းချရာမှ ရရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ရေနံနှင့် တွင်းထွက်တူးဖော်ရာမှ ရရှိလာသည့် အမြတ်ပမာဏမည်မျှကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရက အခွန်၊ အခွန်တော် အဖြစ် ကောက်ခံစုဆောင်းနိုင်ခဲ့သနည်းဆိုသည်မှာ မရှင်းမလင်းရှိလှသည်။ ဘယ်လောက်ကို ပြည်ပပို့လိုက်သည်၊ ဘယ်လောက်ကို ပြန်လည်ရင်းနှီးမြုပ်နှံသည်

သို့မဟုတ် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီတွင် ရင်းနှီးလိုက်သည်။ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီတွင်လား၊ နိုင်ငံပိုင်တွင်လား၊ စစ်တပ် နောက်ခံ ကုမ္ပဏီတွင်လား ဆိုသည်မှာလည်း ရင်းလင်းခြင်းမရှိပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသည့် EITI လုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့်တော့ သတင်းအချက်အလက်များကို မဝေးတော့သည့် ကာလတွင် ယခင်ကာလ များ ထက် ပိုမိုရရှိလာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

တွင်းထွက်တူးဖော်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ၂၀၁၃ - ၁၄ တွင် ၁.၁၅ ဘီလီယံဖိုးတင်ပို့ခဲ့သည်ဟူသော အစိုးရထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် စာရင်းဇယားများထက် အမှန်တကယ် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် ပမာဏမှာ အလွန်ကွာခြားသည်ဟု နိုင်ငံခြား သတင်းရင်းမြစ်များက ဆိုသည်။ ကုလသမဂ္ဂ ကုန်သွယ်ရေးအချက်အလက် စုဆောင်းမှု မှတ်တမ်းများအရ ၂၀၁၄ တနှစ်တည်းမှာပင် မြန်မာမှ တရုတ်သို့တင်ပို့ခဲ့သည့် ကျောက်မျက်ရတနာ တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၂.၃ ဘီလီယံရှိသည်။ NRGi ကတော့ အမှန်တကယ်တင်ပို့ခဲ့သည့် ရတနာပမာဏသည် အစိုးရက စာရင်းပြသည်ထက် ၁၀ ဆ ခန့် များ နိုင်သည်ဟုခန့်မှန်းထားသည် ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဟိုက်ဒရိုကာဘွန်နှင့် တွင်းထွက် တည်နေရာများကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။

ကုန်းတွင်းရေနံ၊ ဓာတ်ငွေ့၊ တွင်းထွက် ထုတ်ယူနိုင်သည့်ဒေသများသည် အဆင်းရဲဆုံးဒေသများ ဖြစ်နေပါသလား။

၂၀၁၄ ခုနှစ်သန်းကောင်စာရင်းအချက်အလက်များအရ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားနေသည်။ တွင်းထွက်ထုတ်ယူနိုင်သည့် ရှမ်းပြည်နယ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအတိုင်းအတာအရ စာတတ်မြောက်မှုနှုန်းအနည်းဆုံး၊ သန့်ရှင်းသည့်ရေ ရယူရန် ဒုတိယအဆင့်ဆုံး ဒေသဖြစ်နေသည်။ ရေနံထွက်သည့် မကွေးသည်လည်း မွေးစကလေးသေဆုံးမှု အမြင့်ဆုံး၊ မိလ္လာစနစ် အညံ့ဆုံးဒေသဖြစ်နေသည်။

အဆင်းရဲဆုံးဒေသအချို့ တွင် စိုက်ပျိုးရေး ဦးစားပေး ဧရာဝတီ၊ သို့မဟုတ် ချင်းကဲ့သို့သော ကုန်းတွင်းသယံဇာတ လောက်လောက်လားလားမထွက်သည့်ဒေသများပါဝင်နေသည်။ ဧရာဝတီသည် အာရှတစ်ဝိုက်၏ ကလေးငယ်သေဆုံးမှု အများဆုံးဒေသ၊ သန့်ရှင်းသည့်ရေ ရယူနိုင်မှုအခြေအနေ အဆိုးဆုံးဒေသ တွင်ပါဝင်သည်။ ယင်းဒေသလူဦးရေ ၁၂ ရာခိုင်နှုန်းသာ နေအိမ်တွင် လျှပ်စစ်အသုံးပြုနိုင်ကြသည်။ ချင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအတိုင်းအတာအရ ကလေးသေဆုံးမှု ဒုတိယအမြင့်ဆုံး၊ စာတတ်မြောက်မှု တတိယမြောက် အနည်းဆုံး ဒေသဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် သယံဇာတ ငြွယ်ဝမှု ဒွန်တွဲနေသည်ဟု ပြော၍မရပေ။

မြို့ကြီးများရှိရာ ရန်ကုန်၊ မန္တလေး၊ နေပြည်တော်တိုက်တွင်တော့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ ခိုင်ခိုင်မာမာဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို တွေ့ရသည်မှာ ထူးဆန်းလှသည့်ကိစ္စရပ်တော့မဟုတ်ပါ။

လူမျိုးစုများ၏ ဒေါသများ နှင့် သဘာဝသယံဇာတကြားဆက်စပ်မှု

အကြမ်းဖက်ပဋိပက္ခ နှင့် သယံဇာတ ကြွယ်ဝမှုကြား ဆက်စပ်မှုမှာလည်း မရှင်းလှပါ။ ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း ဒေသများသည် ပဋိပက္ခဒဏ် ခါးစည်းခံရသည့်ဒေသများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ ကချင်၊ ကယား၊ ရှမ်း ကဲ့သို့သော လူမျိုးစုငယ်အများစု ပျံ့နှံ့နေထိုင်ရာဒေသများတွင် ကုန်းတွင်း ဟိုက်ဒရိုကာဘွန်၊ တွင်းထွက်ထုတ်လုပ်ရေးများ အကြီးအကျယ်လုပ်ကိုင်နေသည်။ ဗမာ အများစုနေထိုင်ပြီး ကုန်းတွင်း ဟိုက်ဒရိုကာဘွန် သို့မဟုတ် ရတနာထွက်ရှိသည့်ဒေသများဖြစ်သော မကွေး၊ မန္တလေး၊ စစ်ကိုင်း ကဲ့သို့သော ဒေသများသည် အကြမ်းဖက်မှုပြဿနာ မရှိသလောက်နည်းသည်။ (ဗမာ သည် လူများစုတိုင်းရင်းသားဖြစ်သည်။)

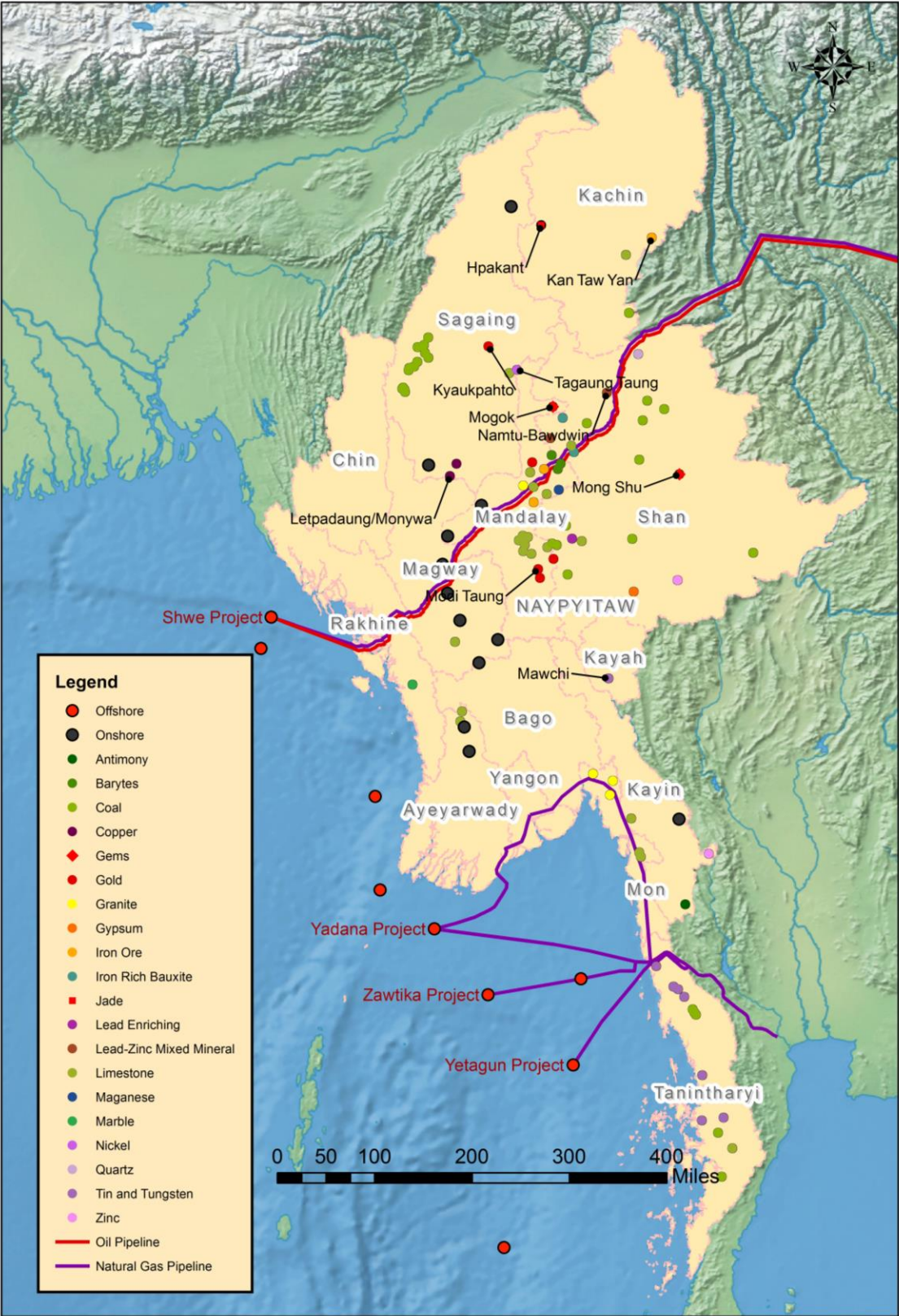
ထူးခြားချက်အနေနှင့် ရခိုင်တွင် ကုန်းတွင်းရေနံထုတ်လုပ်မှု လောက်လောက်လားလားမရှိသော်လည်း ရွှေကမ်းလွန်ရေနံ လုပ်ကွက်နှင့် နီးစပ်သည်။ ရိုဟင်ဂျာများကို သတ်ဖြတ်မှုများပြုလုပ်၊ ပဋိပက္ခများ မငြိမ်းနိုင်ဖြစ်နေသည့် ရခိုင်ပြည်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အဆင်းရဲဆုံးဒေသများအနက် အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ရခိုင်သည် မိလ္လာစနစ်အညံ့ဆုံး၊ လူမှုရေးအညွှန်း အားလုံးနီးပါးတွင် နောက်ကောက်အကျဆုံး ဒေသဖြစ်သည်။ အရေးပါသည့် ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းများသည် ရခိုင်၊ ပဲခူး၊ မကွေး၊ မန္တလေး၊ မွန်၊ ရှမ်း၊ တနင်္သာရီ နှင့် ရန်ကုန်ကို ဖြတ်သန်းကြသည်။

လူမျိုးစုများ၏ ဒေါသကိုဆွသည့် ကိစ္စရပ်များဖြစ်နေခြင်းကြောင့် သဘာဝသယံဇာတများနှင့် အကြမ်းဖက် ပဋိပက္ခများသည် ဆက်စပ်လျက်ရှိကြောင်းထင်ရှားလျက်ရှိသည်။ သမိုင်းတလျောက်မှ စတင်ကာ ယနေ့ထက်တိုင် သယံဇာတမှရသည့် အကျိုးအမြတ်အများစုသည် ဗမာဦးဆောင်သည့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရ နှင့်၊ စစ်တပ်နောက်ခံကုမ္ပဏီများကဲ့သို့သော အစိုးရနှင့် ပတ်သက်ရာ အသင်းအပင်းများကသာ ရရှိခံစားနေကြရသည်။ သယံဇာတကြွယ်ဝသည့် ဒေသများမှ လူမျိုးစုများကို သယံဇာတ အကျိုးအမြတ်များ တိုက်ရိုက်ခွဲဝေခြင်းမရှိခြင်းက မတရားမှုများကို ထပ်လောင်းအားပေးသကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။

ထိုကဲ့သို့သောအခြေအနေများကြောင့် သယံဇာတ ဝင်ငွေခွဲဝေပေးခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်များချထားပေးခြင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အရေးပါသည့် ကိစ္စဖြစ်သည်။ ထိုပြင် သဘာဝသယံဇာတ ထုတ်ယူရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်များကို ဒေသခံများစောင့်ကြည့်မှု၊ ကြပ်မတ်မှုများကို တိုးတက်စေလာမည်ဖြစ်သည်။ လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းမပြုမီ တနိုင်ငံလုံး ကန့်ကွက်မှုမရှိ သဘောတူသည့် (national consensus) အချိုးအစားကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခြင်းမရှိပါက အထက်ပါရည်မှန်းချက်များကို ပြည့်စုံအောင် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် သဘာဝ သယံဇာတ အခွန်ဝင်ငွေ ခွဲဝေရေးစနစ် ဟူ၍ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ခြင်းမရှိဟု ဆိုကြသည်များလည်းရှိသည်။ နိုဝင်ဘာ ရွေးကောက်ပွဲတွင် မည်သည့်ပါတီက အနိုင်ရသည်ဖြစ်စေ သဘောတူသတ်မှတ်ရမည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်သည်။

အန်ဒရူး ဘောင်ယာသည် NRGi ၏ အကြီးတန်း စီးပွားရေး လေ့လာသူဖြစ်ပြီး မော်ထွန်းအောင်သည် NRGi ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အရာရှိဖြစ်သည်။

ဟိုက်ဒရိုကာဗွန်နှင့် တွင်းထွက်ပြန့်နှံ့မှုအနေအထား

လက်ရှိထုတ်လုပ်နေသည့် ရေနံနှင့်ဓာတ်ငွေ့လုပ်ကွက်အများစုမှာ ကမ်းလွန်လုပ်ကွက်များဖြစ်သည်။ ပိုက်လိုင်းများက ပြည်နယ်အများအပြားကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ ယခင်ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းအဟောင်း (ရတနာနှင့် ရဲတံခွန်လုပ်ကွက်များအတွက် ပိုက်လိုင်း) နှင့် ပိုက်လိုင်းအသစ် (ဇောတိက လုပ်ကွက်အတွက် ပိုက်လိုင်း) များသည် ရန်ကုန်၊ ပဲခူး၊ မွန်နှင့် တနင်္သာရီဒေသများကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ ရွှေလုပ်ကွက်မှ ထွက်သည့် ရေနံနှင့် ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းသည် ရခိုင်၊ မကွေး၊ မန္တလေး နှင့် ရှမ်းပြည်ကို ဖြတ်သန်းသွားသည်။ ၂၀၁၄ ဧပြီထိရရှိထားသည့် စာရင်းများအရ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ထုတ်လုပ်နေသည့် ကုန်းတွင်းလုပ်ကွက် ၁၇ခုရှိပြီး အများစုမှာ မကွေးတိုင်းတွင်ဖြစ်သည်။ သတ္တုတွင်းဝန်ကြီးဌာနမှ နောက်ဆုံးထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် ၂၀၁၃ခုနှစ် စာရင်းများအရ အကြီးစားသတ္တုထုတ်ယူမှုလုပ်ငန်းများ လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိသည့် ပြည်နယ်၂ခု တိုင်းဒေသကြီး၂ခုရှိသည်။ တရားဝင်သတ္တုထုတ်ယူမှုကို ချင်းပြည်နယ်မှအပ ကျန်ပြည်နယ်နှင့်အားလုံးတွင် ဆောင်ရွက်နေသည်။ ၎င်းတို့အနက်မှ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးမှ ကြေးနီလုပ်ကွက်၊ ကချင်ပြည်မှ ဖားကန်ကျောက်စိမ်းတွင်းများ ၊ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ရှမ်းပြည်မှ ပတ္တမြားနှင့်နီလာတွင်းများ ၊ စစ်ကိုင်းနှင့် မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးမှ ကျောက်ပုထိုးနှင့် မိုးထိတောင် ရွှေတွင်းများသည် အရေးပါသည်။ တရားမဝင်တူးဖော်မှုများသည် နိုင်ငံအနှံ့အပြားတွင်ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။

စူးစမ်းရှာဖွေမှုများသည်လည်း ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းအားလုံးတွင် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ အလားလားရှိသည့် နေရာများမှာ ကချင်ပဲခူး ၊ ရှမ်းတို့တွင် သံရိုင်း၊ ရှမ်းပြည်တွင် သွပ်နှင့်ခဲ ၊ မန္တလေးနှင့် စကိုင်းတွင် ရွှေတို့ဖြစ်သည်။ ကြေးနီ၊ နီကယ်နှင့် ခရိုမီယံထုတ်လုပ်မှုများကိုလည်း တိုးချဲ့သွားရန် အစိုးရအနေဖြင့် စီစဉ်ထားသည်။